

Заклучения на Съвета относно ролята на образованието в ранна детска възраст и на началното образование за стимулиране на творчеството, иновациите и компетентностите в областта на цифровите технологии

(2015/C 172/05)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

В КОНТЕКСТА НА УСИЛИЯТА НА СЪЮЗА ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЦИФРОВА ИКОНОМИКА ⁽¹⁾,

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД:

1. Препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот, в която познанията, уменията и нагласата, необходими за развитие на компетентности в областта на цифровите технологии ⁽²⁾, се определят като ключови компетентности, нужни на всички лица за личностна реализация и развитие, активно гражданско участие, социално приобщаване и трудова заетост ⁽³⁾, и в която се подчертава централната роля на образованието и обучението, за да се осигури възможност на всички млади хора да развият и усъвършенстват тези компетентности.
2. Заклученията на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, от 22 май 2008 г. относно насърчаването на творчеството и иновациите чрез образованието и обучението, в които се изтъква по-специално решаващата роля на учителите и на учебната среда за насърчаването и подкрепата на творческия потенциал на всяко дете ⁽⁴⁾.
3. Заклученията на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението ⁽⁵⁾, в които разгръщането на творчеството и иновациите на всички равнища на образование и обучение се определя като една от четирите стратегически цели на рамката, а придобиването на трансверсални ключови компетентности, като компетентностите в областта на цифровите технологии, се посочва като основно предизвикателство в това отношение.
4. Заклученията на Съвета от 27 ноември 2009 г. относно медийната грамотност в цифрова среда, в които се изтъква не само необходимостта от насърчаване на по-широк достъп до новите технологии, а също и по-отговорното им използване ⁽⁶⁾.
5. Заклученията на Съвета от 20 май 2011 г. относно образованието и грижите в ранна детска възраст (ОГРДВ) ⁽⁷⁾, в които се отчита, че висококачественото образование и грижи в ранна детска възраст допълват централната роля на семейството и полагат основите, на които се градят изучаването на чужди езици, успешното учене през целия живот, социалната интеграция, личното развитие и пригодността за заетост, като наред с това благоприятстват придобиването както на когнитивни, така и на некогнитивни умения.
6. Заклученията на Съвета от 29 ноември 2011 г. относно културните и творческите компетентности и тяхната роля при изграждането на интелектуалния капитал на Европа ⁽⁸⁾, в които се отчита, че тези компетентности са източник на устойчив и приобщаващ растеж в Европа, особено чрез разработването на иновативни продукти и услуги.
7. Заклученията на Съвета от 29 ноември 2011 г. относно защитата на децата в света на цифровите технологии ⁽⁹⁾, в които се изтъква значението на повишаването на осведомеността сред децата за потенциалните рискове, които се срещат в света на цифровите технологии, и се отправя призив за съгласуваност в насърчаването на онлайн безопасността и медийната грамотност в училищата, както и в предучилищното образование и в домовете за деца.
8. Заклученията на Съвета от 26 ноември 2012 г. относно грамотността, в които се посочва, че въздействието на новите технологии върху грамотността не се използва пълноценно от образователните системи и че преразглеждането на учебните материали и методи във връзка с все по-голямата цифровизация, както и подпомагането на учителите в използването на нови педагогически методи, може да засили мотивацията на учащите се ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ Заклучения на Европейския съвет, 24—25 октомври 2013 г. (EUCO 169/13, раздел I, по-специално точки 1—12).

⁽²⁾ „Компетентностите в областта на цифровите технологии предполагат уверено и критично използване на технологиите на информационното общество за работа, развлечения и комуникации. Те се базират на основни умения по ИКТ: използване на компютър за извличане, оценка, съхраняване, изготвяне, представяне и обмен на информация и за комуникация и участие в мрежи за сътрудничество чрез интернет и др.“

⁽³⁾ ОВ L 394, 30.12.2006 г., стр. 10.

⁽⁴⁾ ОВ С 141, 7.6.2008 г., стр. 17.

⁽⁵⁾ ОВ С 119, 28.5.2009 г., стр. 2.

⁽⁶⁾ Док. 15441/09.

⁽⁷⁾ ОВ С 175, 15.6.2011 г., стр. 8.

⁽⁸⁾ ОВ С 372, 20.12.2011 г., стр. 19.

⁽⁹⁾ ОВ С 372, 20.12.2011 г., стр. 15.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 393, 19.12.2012 г., стр. 1.

9. Заключениеята на Съвета от 26 ноември 2012 г. относно европейската стратегия за по-добър интернет за децата ⁽¹⁾, в които се подчертава важната роля на сектора на образованието и на родителите да помогнат на децата да използват предлаганите от интернет възможности по безопасен и ползотворен начин, както и необходимостта самите учители и родители да следят постоянно развиващите се технологични промени.
10. Заключениеята на Съвета от 20 май 2014 г. относно ефективната подготовка на преподавателите, в които се изтъква колко е важно самите преподаватели да придобият достатъчно разбиране за цифровите средства за учене и образователните ресурси със свободен достъп, за да ги използват ефективно в процеса на преподаване и да създадат възможност за развитие на компетентностите на учащите се в областта на цифровите технологии ⁽²⁾.

И В КОНТЕКСТА НА ДРУГИ ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ, ИЗЛОЖЕНИ В ПРИЛОЖЕНИЕТО КЪМ НАСТОЯЩИТЕ ЗАКЛЮЧЕНИЯ,
ОТЧИТА, ЧЕ:

1. Насърчаването на творчеството, иновациите и компетентностите в областта на цифровите технологии чрез образование в ранна възраст ⁽³⁾ може да се окаже ползотворно на по късен етап, като постави основите за по-нататъшното учене, като създаде условия за развитие на познанието на много по-високо равнище и като най-общо подобри способностите на децата да развият умения за творческо и критично мислене и да се превърнат в отговорни граждани на утрешна Европа, способни да се справят с предизвикателствата на един все по-взаимосвързан и глобализиран свят.
2. Способностите за създаване на иновации и за разработване на нови продукти и услуги до голяма степен зависят от извличането на ползи от цифровата революция, която неимоверно бързо преобразява икономиките и обществата, като това означава, че в бъдещите десетилетия икономическият успех, наред с останалото, ще зависи от гражданите с творчески и иновативни способности, висококомпетентни в областта на цифровите технологии.
3. С оглед на задоволяване на нарастващото търсене на потребители, компетентни в областта на цифровите технологии, и на специалисти по ИКТ, Европа трябва да се справи с предизвикателството да предостави на всички свои граждани възможност да реализират творческия си и иновативен потенциал и да развият компетентностите си в областта на цифровите технологии чрез учене през целия живот.

ВЪВ ВРЪЗКА С ТОВА ПРИЕМА, ЧЕ:

по отношение на творчеството и иновациите:

1. Системите за образование и обучение, заедно с неформалното и самостоятелното учене, трябва да играят основна роля за развитие на творческите и иновативните способности от ранна възраст не само като ключов фактор за стимулиране на бъдещата икономическа конкурентоспособност и пригодност за заетост, но и за насърчване на личната реализация и развитие, социалното приобщаване и активното гражданско участие, което е също толкова важно.
2. Учителите и специалистите в областта ОГРДВ трябва да играят основна роля, като стимулират любопитството, въображението и желанието на децата да експериментират и като им помагат да развият не само основни умения и специфични познания, но и необходимите за творчеството и иновациите трансверсални компетентности като критично мислене, умения за разрешаване на проблеми и инициативност.
3. Ученето чрез игра, което може да включва игри и цифрови инструменти с педагогическа стойност, стимулира не само въображението, интуицията и критичния ум, но също и способностите за сътрудничество и разрешаване на проблеми, и следователно е важно за развитието и ученето на всяко дете, особено в ранна възраст.
4. Всичко това има важни последици по отношение на модернизиранието на педагогическите подходи, педагогическите помагала и учебната среда, както и по отношение на първоначалното обучение и непрекъснатото професионално развитие на учителите и специалистите в областта на ОГРДВ, които трябва да гарантират, че те са в състояние да подхранват творческите и иновативните способности на децата, като онагледяват тези аспекти в собствената си преподавателска дейност.

и по отношение на компетентностите в областта на цифровите технологии:

5. Въпреки че цифровите инструменти не могат да се използват като заместител на основни учебни дейности, опити и материали, осигуряването на такива инструменти и тяхното интегриране в процеса на преподаване и учене, където е целесъобразно, може да допринесе за подобряване на качеството и ефективността на този процес, както и за повишаване на мотивацията, разбирането и учебните резултати на учениците.

⁽¹⁾ ОВ С 393, 19.12.2012 г., стр. 11.

⁽²⁾ ОВ С 183, 14.6.2014 г., стр. 22.

⁽³⁾ Етапите на обучение, посочени в тези заключения, съответстват най-общо на:

- ниво 0.2 по Международната стандартна класификация на образованието (ISCED) (предучилищна подготовка): „Образование, предназначено да способства ранното развитие като подготовка за участие в училищното обучение и обществото. Програми, разработени за деца от 3 години до започване на началното образование.“
- ниво 1 по ISCED (начално образование): „Програми, обикновено предназначени да развият основни умения по четене, писане и математика у учениците и да изградят солидна база за учене.“

6. Развитие на компетентностите в областта на цифровите технологии по ефективен и съобразен с възрастта начин в ОГРДВ и в началното образование има съществени последици по отношение на педагогическите методи, оценяването, педагогическите помагала и учебната среда, както и по отношение на намаляването на цифровото разделение.
7. Не по-малко важно е, че това има последици и за първоначалното образование и непрекъснатото професионално развитие както на учителите, така и на специалистите в областта на ОГРДВ, с оглед да се гарантира, че те развиват способността, методологията и уменията да насърчават ефективното и отговорно използване на новите технологии за педагогически цели и да подпомагат децата в развитието на компетентности в областта на цифровите технологии.
8. В свят, в който много от децата се чувстват доста комфортно с цифровите медии, образованието и обучението трябва да играят важна роля и за насърчване на безопасното и отговорно използване на цифровите инструменти и за развитието на медийна грамотност, т.е. на способността не само да се получи достъп до цифрово създадено съдържание, но най-вече да се интерпретира, използва, споделя, създава и критично да се оценява такова съдържание.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, ПРИ НАДЛЕЖНО ЗАЧИТАНЕ НА ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ И НА ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА НЕЗАВИСИМОСТ,

по отношение на творчеството и иновациите:

1. Да насърчават институциите за обучение на преподаватели и на специалисти в областта на ОГРДВ, както и предоставящите обучение в рамките на службата, да адаптират програмите си с оглед на интегрирането на новите учебни средства и разработването на подходящи педагогически методи, насочени към стимулиране на творчеството и иновациите от ранна възраст.
2. Да насърчават предоставящите образование, или по целесъобразност компетентните органи, да осигурят необходимите условия и оборудване в училищата и структурите за ОГРДВ с оглед на стимулирането на способностите за творчество и иновации.
3. Да насърчават изготвящите програми за първоначално и непрекъснато професионално развитие както за учителите, така и за специалистите в областта на ОГРДВ, да разгледат възможностите за прилагане на ефективни методи за насърчване на любопитството, експериментирането, творческото и критичното мислене и културните познания — например чрез изкуство, музика и театър — и да проучат потенциала на творческите партньорства.
4. Да насърчават развитието на дейности за обучение на деца в контекста на формалното, неформалното и самостоятелното учене, насочени към стимулиране на творчеството и иновациите, като същевременно се отчита важната роля на родителите и семейството.

и по отношение на компетентностите в областта на цифровите технологии:

5. Да улесняват достъпа до и популяризирането на ИКТ и развитието на компетентности в областта на цифровите технологии чрез съобразено с възрастта излагане и интегриране на цифровите инструменти в образованието в ранна възраст и началното образование, като същевременно се отчита важната роля на родителите и семейството, както и различните образователни потребности в различните възрастови групи.
6. Да насърчават разработването и използването на цифрови инструменти за целите на преподаването и на педагогически подходи, които могат да способстват за подобряване на компетентностите във всички области, в това число по-специално на езиковата и математическата грамотност, и на компетентностите в сферата на математиката, точните науки, технологиите и чуждите езици, с цел да се преодолеят някои от предизвикателствата, очертани в проведените наскоро международни проучвания⁽¹⁾.
7. Да насърчават предоставящите образование, или по целесъобразност компетентните органи, да осигурят необходимите условия и оборудване в училищата и заведенията за образование в ранна детска възраст, за да се насърчи съобразеното с възрастта развитие на компетентностите в областта на цифровите технологии, по-специално чрез по-широкото предоставяне на различни цифрови инструменти и инфраструктура.
8. Да насърчават учителите на преподаватели и обучителите в областта на ОГРДВ, преподавателите, специалистите в областта на ОГРДВ и училищните ръководители, както чрез първоначалното образование, така и чрез непрекъснатото професионално развитие, самите те да развият в достатъчна степен компетентност в областта на цифровите технологии, включително способността да използват ИКТ за целите на преподаването, както и да разработят ефективни методи за насърчване на медийната грамотност от ранна възраст.

⁽¹⁾ Резултатите от проучването PISA 2012 (което тества 15-годишни ученици по четене, математика и точни науки) показват, че е отбелязан напредък към постигането на набелязаната референтна стойност за 2020 г. за максимум 15 % слаби постижения по основни умения, макар ЕС като цяло да изостава значително в областта на математиката. Препоръчват се непрекъснати усилия във всички области, по-специално по отношение на учениците с нисък социално-икономически статус. Резултатите от първото европейско изследване на езиковата компетентност (2012 г.) показват ниско ниво на компетентност като цяло както при първия, така и при втория тестван чужд език, независимо че между държавите членки се наблюдават различия.

9. Да проучат потенциала на цифровите инструменти за подпомагане на ученето в различни условия и да прилагат персонализирани подходи към ученето, които могат да обхванат широк набор от способности, от високи до ограничени, както за децата в неравностойно социално положение, така и за тези със специални потребности.
10. Да насърчават комуникацията и сътрудничеството между училищата и между учителите на регионално, национално, европейско и международно равнище, включително посредством платформата *e-Twinning* („електронно побратимяване“).
11. Да проучат потенциала за сътрудничество с общността на свободния софтуер по отношение на иновативните образователни инструменти и творческите умения в областта на цифровите технологии.
12. Да полагат усилия за насърчаване на медийното образование и грамотност, по-конкретно безопасното и отговорно използване на цифровите технологии в образованието в ранна детска възраст и началното образование.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ И КОМИСИЯТА:

1. Да предприемат подходящи мерки и инициативи, насочени към стимулиране на творчеството, иновациите и компетентностите в областта на цифровите технологии в рамките на образованието в ранна детска възраст и на началното образование, като използват ефективно европейските ресурси като програмата „Еразъм+“ и европейските структурни и инвестиционни фондове в подкрепа на подобни мерки и инициативи.
2. Да насърчават и развиват сътрудничеството, обмена на добри практики и взаимното учене по въпросите на стимулирането на творчеството, иновациите и компетентностите в областта на цифровите технологии в рамките на образованието в ранна детска възраст и на началното образование, както и чрез неформалното и самостоятелното учене.
3. Чрез провеждане на изследвания да открият примери за най-ефективните методи и практики за учителите и специалистите в областта на ОГРДВ на всеки етап от ОГРДВ и началното образование, които помагат на децата да развият творчески и иновативни способности, както и компетентности в областта на цифровите технологии. В този контекст да обмислят прилагането на ключовите принципи на рамката за качество на ОГРДВ, когато това е уместно.

И ПРИКАНВА КОМИСИЯТА:

1. Да продължи текущата работа на работните групи по стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕТ 2020“), които се занимават с трансверсалните умения и с цифрово и онлайн обучение, с цел стимулиране на творчеството, иновациите и компетентностите в областта на цифровите технологии, когато е уместно, от ранна възраст.
2. Да насърчава сътрудничеството и взаимното учене на европейско равнище както в контекста на стратегическата рамка „ЕТ 2020“, така и чрез програмата „Еразъм +“.
3. Да продължи наблюдението в областите, включени в настоящите заключения, като използва наличните инструменти и доклади и като избягва налагането на допълнителна административна тежест.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Други основни елементи

1. Окончателен доклад на експертната група на високо равнище на ЕС по въпросите на грамотността, септември 2012 г. ⁽¹⁾.
2. Съобщение на Комисията от 25 септември 2013 г. „Отваряне на образованието: иновативно преподаване и учене за всички чрез нови технологии и образователни ресурси със свободен достъп“ ⁽²⁾.
3. Публикация на Европейската комисия от 2013 г.: „Коменски“ — примери за добри практики ⁽³⁾.
4. Публикация на Европейската комисия, Европейската училищна мрежа и Университета в Лиеж от 2013 г.: „Училищна анкета — ИКТ в образованието“ ⁽⁴⁾.
5. Публикация на ОИСР от 2013 г.: „Иновативна учебна среда“ ⁽⁵⁾.
6. Европейска конференция на високо равнище под наслов „Образованието в цифровата ера“, проведена в Брюксел на 11 декември 2014 г.
7. Доклад на тематичната работна група по въпросите на ОГРДВ от 2014 г. „Предложения за основни принципи на рамка за качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст“ ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Вж. http://ec.europa.eu/education/policy/school/doc/literacy-report_en.pdf

⁽²⁾ Док. 14116/13 + ADD 1.

⁽³⁾ Вж. http://ec.europa.eu/education/library/publications/2013/comenius_en.pdf

⁽⁴⁾ Вж. <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/KK-31-13-401-EN-N.pdf>

⁽⁵⁾ Вж. http://www.oecd-ilibrary.org/education/innovative-learning-environments_9789264203488-en

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/archive/documents/eccec-quality-framework_en.pdf